

Sakframställning och framläggande av bevisning i dispositiva tvistemål och familjemål.

Dispositiva tvistemål

Sakframställning

Utgångspunkter

Vid huvudförhandlingen i hovrätten ska parterna (ombuden) som regel *alltid* hålla sakframställning och den ska vara anpassad efter vad som är behövligt i det enskilda målet. Det är parternas (ombudens) ansvar att utforma sakframställningen så att den fyller det syfte den har i processen.

Huvudregeln är att klaganden håller sin sakframställning först. Hovrätten kan dock om det är lämpligare låta motparten inleda, vilket ofta är fallet när motparten varit kärande i tingsrätten. När hovrätten bedömer det lämpligt, t.ex. för att inte föregripa bemötande av en invändning från motparten, kan parterna också ges möjlighet till genmäle och replik.

Syfte

Syftet med sakframställningen är att presentera tvisten för hovrättens ledamöter och ge ramen för prövningen i hovrätten.

Sakframställningens innehåll

Sakframställningarna bör koncentreras till de frågor som är stridiga i hovrätten. Eftersom rätten före huvudförhandlingen har tagit del av tingsrättens dom kan parterna utgå från att det som anges i domen är känt för alla. Sakframställningen bör förhålla sig till domen. En sakframställning bör normalt innehålla följande: (I tillämpliga delar gäller detta även för stämningssmål i hovrätten.)

- En bakgrundsbeskrivning till tvistefrågorna i målet.
- En redovisning av de faktiska omständigheter som är av omedelbar betydelse för utgången – rättsfakta – (grunder) och som åberopas i hovrätten. I många fall kan hänvisning göras till vad tingsrätten i domen redovisat som grunder. Det bör uttryckligen anges om tingsrätten korrekt redovisat grunderna för talan och i annat fall kommenteras vad som är fel eller brister. Om parten frånfallit tidigare åberopade rättsfakta eller tillåtits åberopa nya rättsfakta i hovrätten bör detta lyftas fram.

- En utveckling av talan – dvs. de åberopade omständigheterna ska sättas i sitt tidsmässiga och sakliga sammanhang – med en presentation av åberopad bevisning. När ny bevisning tillåts i hovrätten bör särskilt uppmärksammas vilken betydelse den har.
- Se också nedan vad som sägs angående framläggande av skriftlig och muntlig bevisning genom hänvisning.
- En redovisning av i vilka avseenden tingsrättens domskäl är oriktiga bör lämnas, men argumentationen mot tingsrättens bedömning bör sparas till pläderingen.
- I den mån något i tingsrättens dom är felaktigt redovisat eller återgivet bör det lyftas fram.

Rör det sig om enkla och överskådliga sakförhållanden som är redovisade på ett bra sätt i tingsrättens dom kan sakframställningen i hovrätten vara mycket begränsad och ske genom hänvisningar till vad som anges i domen.

Framläggande av bevisning

Utgångspunkter

Den av parterna åberopade bevisningen ska läggas fram vid huvudförhandlingen. Det kan ske på olika sätt; genom genomgång, presentation eller uppspelning under förhandlingen, hänvisning eller förnyade förhör. På vilket sätt detta sker klargörs som regel före huvudförhandlingen i hovrätten, dvs. under beredningen av målet.

Skriftlig bevisning

Den skriftliga bevisningen ska läggas fram vid huvudförhandlingen i samband med sakframställningen.

Om rätten bedömer det lämpligt kan bevisningen läggas fram genom hänvisning. Då behöver det inte göras en genomgång av den bevisningen utan bevisningen i sin helhet blir ändå processmaterial. De uppgifter i bevisningen som är centrala och relevanta och som hovrätten bör ägna särskild uppmärksamhet ska pekas på, dock utan att sakframställningen går över i plädering. När det behövs bör läsanvisningar ges för materialet.

Muntlig bevisning

Även den muntliga bevisningen ska läggas fram vid huvudförhandlingen och det kan, om rätten finner det lämpligt, ske genom hänvisning när bevisningen finns tillgänglig i form av antingen referat i tingsrättens dom eller ljud- och bildupptagningar från tingsrättens förhör. När ljud- och bildupptagningar läggs fram genom hänvisning är det endast rätten som deltar vid uppspelningen.

När det gäller muntlig bevisning som läggs fram genom uppspelning av tingsrättens ljud- och bildfiler kan det i sakframställningen finnas anledning att lyfta fram det som hovrätten vid uppspelningen ska ägna särskild uppmärksamhet.

Särskilt om familjemålen

Sakframställningens innehåll

I de flesta fall innehåller tingsrättens dom en redovisning av parternas uppfattning om vad som förekommit fram till tingsrättens huvudförhandling. Det som står i tingsrättens dom är väl känt för hovrättens ledamöter och behöver inte läggas fram vid huvudförhandlingen här.

Det innebär att sakframställningarna bör koncentreras till:

- Eventuella kompletteringar till tingsrättens redovisning av respektive parts talan där.
- En redogörelse för vad som hänt efter tingsrättens huvudförhandling, om uppgifterna inte kommer att läggas fram vid förnyat partsförhör (se nedan).

Framläggande av bevisning

Skriftlig bevisning

Parterna kan normalt utgå från att hovrättens ledamöter har tagit del av den skriftliga bevisningen och att den inte behöver läsas upp i sin helhet vid huvudförhandlingen. Parterna bör begränsa sig till att peka på de väsentliga uppgifterna i handlingarna och sätta dessa i sitt sammanhang.

Muntlig bevisning

I hovrätten blir det ofta aktuellt att höra parterna om vad som hänt i tiden efter tingsrättens förhandling. Om en redovisning av deras uppgifter finns i tingsrättens dom – antingen genom en sakframställning som bekräftats eller genom referat från förhör – kan det vara lämpligt att hålla omförhör i hovrätten, i stället för att spela upp förhören från tingsrätten och ställa kompletterande frågor. Vid sådana omförhör kan parterna inleda med att förklara att tingsrättens redovisning av deras uppgifter där är riktig eller att redovisningen behöver justeras i något avseende. Förhören kan därefter inriktas på hur förhållandena har varit i tiden efter tingsrättens dom.

Frågan om hur förhören i hovrätten ska gå till tas upp med parterna/ombuden under målets beredning, t.ex. i samband med att en huvudförhandlingsplan görs. I det sammanhanget bör det även uppmärksammas i vilken utsträckning de vittnesförhör som hölls i tingsrätten behöver spelas upp eller om de kan läg-

gas fram genom hänvisning till ljud- och bildfil eller till referat i tingsrättens dom.

I de fall nya förhör ska hållas i hovrätten bör sakframställningarna anpassas till det, för att undvika onödig upprepning.